

KRIJGSGEVANGENEN

wie evenwel slechts twee-en-twintig Australië bereikten (twintig verdronken, vijf werden door de Japanners gepakt en terechtgesteld).

Van Witsens schattingen zijn dat van de op Java krijgsgevangen gemaakte inheemse Knil-militairen in totaal ca. vijftienduizend *heiho* zijn geworden (hoeveel Javanen, Soendanezen, Ambonnezen, Menadonezen en Timorezen er onder hen zijn geweest, is niet bekend) en dat van die ca. vijftienduizend bijna de helft is omgekomen.

★

Het is aannemelijk dat ook in de door de Japanse marine bestuurde gebieden: Borneo en de Grote Oost, pressie op inheemse Knil-militairen is uitgeoefend om *heiho* te worden, maar wij weten daar maar weinig van, behoudens dat in maart '42 in Menado ca. vijf-en-twintig Menadonezen, onder wie enkele ex-militairen, die geweigerd hadden in Japanse dienst te treden, ter dood gebracht werden.

Op het door het Japanse Vijf-en-twintigste leger bestuurde Sumatra werden de inheemse Knil-militairen gescheiden van de Europese en, soms evenwel samen met Indisch-Nederlandse Knil-militairen, in aparte kampen opgesloten – in een aantal van die kampen is aan de inheemsen de eis gesteld zich als *heiho* op te geven; weigeraars werden voor de aangetreden groep doodgeschoten. Hoevelen doodgeschoten zijn, hoevelen als *heiho* afgevoerd, is niet bekend.

Krijgsgevangenenkampen – algemeen

Elk krijgsgevangenenkamp stond onder commando van een Japanse officier en er zijn onder hen enkelen geweest die op de krijgsgevangenen een gunstige indruk hebben gemaakt. Het z.g. Nieuwe Kamp in Tjilatjap (wij komen er nog op terug) kreeg eerst een commandant die als een beul oprad (hij werd, mede omdat hij lang en mager was, 'Alva' genoemd), maar daarna een tweede, 'Opa', die de gevangenen bepaald terwille was. C. van Heekeren ontmoette bij de wegaanleg in Atjeh in een van de kampen een Japanse officier die 'een zeer nette verschijning en een correct mens' was: 'hij had geen goed woord over voor bepaalde topfiguren uit het Japanse leger. Hij sprak Engels . . . Hij trok zich ons lot erg aan en